

نوع مقاله: ترویجی

سواد اطلاعاتی و قدرت تبیین‌کنندگی آن برای کارآفرینی دانشجویان

afsanasadeghiifo@gmail.com

افسانه صادقی مجد / کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

fazlollahigh@yahoo.com

سیف‌اله فضل‌الهی قمشی / استادیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

پذیرش: ۹۹/۱۲/۱۶

دریافت: ۹۹/۰۸/۲۰

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه سواد اطلاعاتی با کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی است. روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری، تعداد ۱۲۷۱ دانشجوی تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم در نیم‌سال دوم ۹۶-۹۷ بودند. نمونه آماری ۲۹۵ نفر که به شیوه تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه استاندارد سواد اطلاعاتی، یزدانی (۱۳۹۱) و کارآفرینی، مارگریت هیل (۱۹۸۴) به ترتیب با پایایی معادل ۰/۸۰ و ۰/۸۵ مطابق آلفای کراباخ استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها، براساس روش‌های توصیفی و استنباطی در حد آزمون‌های t برای مقایسه میانگین دو گروه مستقل، آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری در قالب نرم‌افزار تحلیل آماری SPSS نشان داد: بین کارآفرینی و سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی دانشجویان رابطه وجود دارد که قدرت تبیین‌کنندگی سازمان‌دهی اطلاعات از همه مؤلفه‌ها بیشتر است. علی‌رغم بهتر بودن وضعیت نسبی کارآفرینی و سواد اطلاعاتی در دانشجویان پسر، تفاوت معناداری با دانشجویان دختر مشاهده نشد.

کلیدواژه‌ها: سواد اطلاعاتی، کارآفرینی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشگاه آزاد اسلامی.

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای رسیدن به این هدف باید در برنامه‌های آموزشی و درسی خود، آموزش‌های کارآفرینی را مورد توجه قرار داده و گام‌های اساسی در جهت پشتیبانی از اقدامات و فعالیت‌های کارآفرینی بردارند. آموزش کارآفرینی سیاستی است که به‌طور مستقیم در کمیت و کیفیت عرضه کارآفرین در یک جامعه اثر می‌گذارد. به همین دلیل، در بسیاری از کشورها، به‌ویژه کشورهای پیشرفته که حتی‌الامکان موانع و مشکلات برطرف شده‌اند، دولت‌ها به شکوفا کردن توان بالقوه دانشجویان پرداخته‌اند. با اجرای این سیاست همواره می‌توان به اهداف گوناگونی مانند شناخت فرصت‌ها و چگونگی بهره‌برداری از آنها، آشنایی با فناوری و دانش فنی جدید و چگونگی به‌کارگیری آنها، روش‌های جدید علمی مدیریتی و بازرگانی جامعه عمل پوشید. عمده‌ترین مسئله‌ای که باعث رشد و توسعه اقتصادی می‌شود، تغییر در کیفیت آموزش و توجه به کیفیت نیروی انسانی است. اگر می‌خواهیم بحث کارآفرینی را در کشور جدی بگیریم باید نظام آموزشی دانشگاه‌های ما به سمتی برود که نیروهای با شهادت و با شجاعت در تصمیم‌گیری پرورش دهند (سلجوقی، ۱۳۹۱، ص ۲۲).

از طرفی سواد اطلاعاتی در عصر ارتباطات یکی از مهم‌ترین مواردی است که این روزها به آن توجه شده، و متخصصان در این حیطه بر این امر توافق نظر دارند که با استفاده از سواد اطلاعاتی می‌توان قدرت کنترلی بیشتری نسبت به تعابیر پیام‌های مختلف داشت. صاحب‌نظران امروزه به این نتیجه دست یافته‌اند که سواد اطلاعاتی تنها یک توانایی و استعداد شناسایی اطلاعات نیست، و معتقدند با توجه به سواد اطلاعاتی می‌توان به اطلاعات جدیدتری در این راستا دست یافت. با توجه به اینکه در جهان به سواد اطلاعاتی و فراگیران مادام‌العمر آن توجه شده است، لذا به سواد اطلاعاتی با توجه به استانداردهای ملی توجه کرده و آن را در برنامه درسی (ابتدایی تا دانشگاه) گنجانده‌اند و در نهایت در آموزش عالی و تحصیلات تکمیلی به حد اعلای خود رسیده و سبب می‌شود تا دانشجویان بتوانند مطالب خود را با سرعت بیشتری به دست آورده و در نوشتن پایان‌نامه و مقالات از سواد اطلاعاتی استفاده زیادی به عمل آورند (ریبیعی و عیسی‌مراد، ۱۳۹۵، ص ۲۷).

دغدغه اصلی، مشکل تخصص و بیکاری در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی کشور است که غالب فارغ‌التحصیلان دانشگاهی بدون آموزش و مهارت کافی، از دانشگاه‌های کشور فارغ‌التحصیل می‌شوند که نتیجه آن، عدم ابداع روش‌های نوآورانه و بی‌بهره بودن از

طی سال‌های اخیر ورود جوانان جویای کار و کاهش تقاضا برای نیروی کار بحران اشتغال را در کشور تشدید کرده که باید به صورت بنیادی مورد توجه دولت‌مردان قرار گیرد. در این بین ورود دانشگاهیان به این حیطه نیز می‌تواند بسیار مؤثر باشد. رویارویی صحیح و تدابیر خاص برای حل معضل بیکاری مبتنی بر پژوهش و مطالعه ضرورت دارد. با توجه به میزان رشد جمعیت در دو دهه گذشته، بیکاری را می‌توان مهم‌ترین چالش اجتماعی چند دهه آینده به حساب آورد. پیامدهای این بحران گسترش فقر و افزایش پدیده‌های ناگوار اجتماعی است. کارآفرینی را در کل می‌توان ایجاد کسب‌وکارهای نوآورانه تلقی کرد. کارآفرینی دانشجویان از محورهای اصلی رشد و توسعه کشور است و از نظر برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و توسعه پایدار، دارای اهمیت است؛ زیرا موجب اشتغال شده، و افزایش سود و سرمایه‌گذاری و دگرگونی ارزش‌ها و تحول ماهیت آنها و نهایتاً ارزش‌های تازه‌ای را به دنبال داشته باشد؛ علاوه بر این موجب پر شدن شکاف‌های بازار کار خواهد شد؛ یعنی با توجه به دگرگونی‌های شرایط بازار کار و فراهم شدن فرصت‌های تازه، تصمیم‌های تازه‌ای گرفته می‌شود. همچنین موجب گذر از رکود اقتصادی، جبران عقب‌ماندگی‌های اقتصادی و آسان شدن روند رشد و توسعه کشور می‌گردد؛ عوامل و شرایط لازم را برای تولید کالاها، محصولات و بازاریابی آنها فراهم می‌سازد. کارآفرینی به هنگام بحران و ناتوانی بخش خصوصی در ایجاد اشتغال می‌تواند باعث جلوگیری از پس‌روی اقتصادی شده، تأمین رفاه اجتماعی را باعث شود (نعمتی و همکاران، ۱۳۹۴، ص ۲۸۶).

یکی از اهداف و وظایف مهم نظام آموزش عالی هر کشور، پرورش نیروی انسانی متخصص و کارآمد و کارآفرین موردنیاز جامعه است. گرچه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور تلاش‌هایی را در این زمینه آغاز کرده‌اند؛ ولی متأسفانه به علت نامناسب بودن سرفصل‌ها و عناوین درس‌های دانشگاهی با نیازهای جامعه، دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها از تخصص و کارایی لازم برای تصدی مشاغل مربوطه برخوردار نیستند؛ زیرا آموخته‌هایشان چندان با نیازهای واقعی جامعه ارتباط ندارد. از سوی دیگر، افزایش جمعیت، افزایش شمار دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، ضعف در تدوین و اجرای درست برنامه‌های توسعه اقتصادی، نبود برنامه‌ای فراگیر و همه‌سویه برای پرورش نیروی انسانی متخصص در دانشگاه‌ها، صدمات زیادی را ایجاد کرده است (صالحی سیاوشانی، ۱۳۹۳، ص ۲۹).

کارآفرینی نیز افزایش یابد (مجدفر، ۱۳۹۱، ص ۶۱). در صورت ارتباط مؤثر کارآفرین با سواد اطلاعاتی، فرد کارآفرین می‌تواند به اطلاعات جدید دست یابد. در تطبیق با شرایط و تصمیم‌گیری در خصوص فعالیت‌های اقتصادی خود، توانمند گردد. توانایی تلفیق اطلاعات فعلی با اطلاعات قبلی نیز به فرد این امکان را می‌دهد که با دانش نسبت به اوضاع اقتصادی و زمینه کاری خود، و دانش و تجربیاتی که قبلاً در این زمینه کسب کرده است و تلفیق این دانسته‌ها با دانش مربوط به تغییرات و تحولات جدید دنیای اقتصاد، قادر به پیش‌بینی شرایط و اوضاع اقتصادی در آینده گردد و براساس برآورد صحیح از شرایط آتی، تصمیم بگیرد. محیط آموزشی خود را یک فرصت چالش‌برانگیز برای تنظیم اهداف و کارآفرینی تلقی کند و این تصور نیز به نوبه خود نه تنها در افزایش اعتمادبه‌نفس، با علاقه به رشته تحصیلی و افزایش انگیزه برای ادامه تحصیل آنها می‌گردد بلکه در تعهد و التزام آنها نسبت به دانشگاه یعنی احترام و اعتماد به صاحب‌نظران در دانشگاه، رعایت قوانین و مقررات محیط آموزشی بدون متوسل شدن به زور و انجام تکالیف درسی و در نهایت ایجاد ارتباط مناسبتر با محیط آموزشی می‌شود (سعیدی کیه، ۱۳۹۲، ص ۲۶).

کارآفرینان نوآور هستند و همواره در مقابله با موقعیت‌ها از راه‌ها و روش‌های جدید استفاده می‌کنند. آنها از توانایی خود در خلاقیت لذت می‌برند. از تصورات و ابتکارات شخصی خود برای یافتن راه‌های جدید و کنار هم گذاشتن چیزها استفاده می‌کنند. آنها پر از پرسش هستند. کارآفرین شدن موجب بالا رفتن کیفیت زندگی، توزیع مناسب درآمد، کاهش اضطراب‌های اجتماعی و بهره‌وری از منابع ملی، تمایل به رهبری دیگران، احساس مسئولیت، تمایل به کشف مسائل، علاقه‌مندی به استقلال عمل، خلاقیت، و اعتمادبه‌نفس می‌شود. کارآفرینی می‌تواند زمینه‌ساز اشتغال نیروی کار باشد و نوآوری که در یک فعالیت اقتصادی توسط خود فرد ایجاد می‌شود منجر به ایجاد اشتغال در جامعه شود (سلجوقی، ۱۳۹۱، ص ۳۶).

۱. مفهوم کارآفرین و کارآفرینی

کارآفرین برای آنکه بتواند درست آنچه را که می‌اندیشد عینیت بخشد و عزم خود را عملی کند باید رئیس و کارفرمای خود باشد. کارآفرین خلاق است؛ وقتی که خلاقیت او از ذهن به عمل منتقل می‌شود نوآوری صورت می‌گیرد. نوآوری یعنی پیمودن راه نرفته. کسی که اولین بار راهی را می‌پیماید، اولین کسی است که می‌تواند خبر مخاطرات راه را برای دیگران بیاورد؛ یعنی کارآفرین خطرپذیر است (مقیم، ۱۳۹۵، ص ۳۰).

قابلیت‌هایی همچون دانش، مهارت و نگرش کارآفرینی در میان دانش‌آموختگان و به تبع آن در سطح دانشگاه‌هاست. ایجاد و توسعه دانشگاه کارآفرین، در اولین گام نیازمند شناخت عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی در دانشگاه است. بهره‌گیری از نیروهای کارآفرین در یک سازمان، سبب دستیابی به مراتب بالای سرآمدی آن سازمان از لحاظ اقتصادی می‌گردد. کارآفرینان می‌توانند نیروی محرکه فعالیت‌های جدید اقتصادی در جامعه شده، از این طریق از یک سو، به اشتغال‌زایی و از سوی دیگر، به رشد و توسعه اقتصادی کشور کمک کنند. آگاهی از شاخص‌های تأثیرگذار در کارآفرینی دانشگاه‌ها و رتبه‌بندی دانشگاه‌های کشور از این منظر می‌تواند کمک شایان توجهی به متولیان کارآفرینی کشور، به‌ویژه برنامه‌ریزان آموزش عالی داشته باشد (صمدآقایی، ۱۳۹۲، ص ۴۸).

با توجه به نقش و اهمیت کارآفرینی و سابقه درخشان کارآفرینان در توسعه بسیاری از کشورها و با توجه به مشکلات اقتصادی زیادی که کشور ما با آن مواجه بوده و دست‌یاری از هر سویی می‌طلبد؛ ترویج و اشاعه مفهوم کارآفرینی، بسترسازی برای فرهنگ حامی کارآفرینی و مهم‌تر از همه تربیت افراد (به‌ویژه تحصیل‌کردگان) کارآفرین سازمانی برای تمامی جوامع بخصوص برای جوامع درحال توسعه‌ای مانند ایران از اهمیت و ضرورت حیاتی برخوردار است. کارآفرینی دارای مفهومی وسیع‌تر و بالارزش‌تر از اشتغال‌زایی است. کارآفرینی دارای پیامدهای مثبت و مهم دیگری همانند بارور شدن خلاقیت‌ها، ترغیب به نوآوری و توسعه آن، افزایش اعتماد به نفس، ایجاد و توسعه فناوری، تولید ثروت در جامعه و افزایش رفاه عمومی است (صفری و معصوم‌نژاد، ۱۳۸۸، ص ۵۶).

سواد اطلاعاتی به مجموعه مهارت‌هایی اشاره دارد که فرد به واسطه آن قادر خواهد بود اطلاعات خود را تشخیص و با شناسایی منابع اطلاعاتی به تدوین روش جست‌وجو در این منابع پرداخته و پس از انجام جست‌وجو، اطلاعات به‌دست‌آمده را ارزیابی کرده و به منظور تولید اطلاعات جدید، پیوند لازم بین اطلاعات جدید را با دانش قبلی خود برقرار سازد (مجدفر، ۱۳۹۱، ص ۴۱).

توانایی تلفیق سواد اطلاعاتی با کارآفرینی دانشجویان، این امکان را فراهم می‌کند که با آگاهی از اوضاع اقتصادی و زمینه کاری خود، و دانش و تجربیاتی که قبلاً در این زمینه کسب کرده و تلفیق این دانسته‌ها با دانش مربوط به تغییرات و تحولات جدید دنیای اقتصاد، قادر به پیش‌بینی شرایط و اوضاع اقتصادی در آینده گردد و بتواند براساس برآورد صحیح از شرایط آتی، تصمیم بگیرد و قابلیت‌های

او به جای آنکه منتظر ضمانت یک پایان موفق بماند، به فکر و تلاش خود تکیه می‌کند، به مشکلات حمله می‌کند و پیش می‌رود. یعنی کارآفرین منفعل نیست و برای استقبال از آینده روحیه‌ای تهاجمی دارد. لحظه آغاز تصمیم، تنها زمانی نیست که او با ریسک مخاطره مواجه می‌شود؛ ابهام یک پایان نامعلوم، بر هر قدم این راه سایه می‌اندازد؛ یعنی کارآفرین قدرت تحمل ابهام دارد. به استقبال فردا رفتن، آخر ماجرا نیست. کسی که آگاهانه و پیشاپیش خود را در میدان مواجهه با مسائل می‌اندازد، باید توان سخت کار کردن در شرایط پرتنش را هم داشته باشد؛ یعنی کارآفرین با وجود فشار زیاد، کارایی خود را حفظ می‌کند. همچنین کارآفرین خستگی‌ناپذیر، عمل‌گرا و فرصت‌گراست (مقیم، ۱۳۹۵، ص ۳۱).

۳. ارتباط سواد اطلاعاتی با کارآفرینی

کارآفرینی به مفهوم بهره‌گیری از فرصت‌ها، با تلاش و پشتکار بسیار و همراه با پذیرش مخاطره‌های مالی، روانی و اجتماعی است. نکته حائز اهمیت آن است که بهره‌گیری از فرصت‌ها در درجه اول مستلزم شناخت فرصت‌ها و همچنین ویژگی‌ها و مهارت‌های موردنیاز برای استفاده از این فرصت‌هاست و این شناخت و آگاهی، مستلزم کسب اطلاعات است. سواد اطلاعاتی به‌عنوان ابزار دستیابی به دانش و اطلاعات، در شناخت فرصت‌ها و بهره‌گیری از آنها، به کارآفرینان کمک شایانی می‌کند و این نقطه اشتراک سواد اطلاعاتی و کارآفرینی است. به‌طور کلی، ارتباط میان دو مؤلفه سواد اطلاعاتی و کارآفرینی را از دو بُعد می‌توان بررسی کرد:

۱. نقش و تأثیر سواد اطلاعاتی در رشد و پرورش ویژگی‌های شخصیتی که از ملزومات کارآفرینی به‌شمار می‌آیند، مانند خلاقیت، مخاطره‌پذیری، توفیق‌طلبی و استقلال‌طلبی؛

۲. نقش سواد اطلاعاتی در فرایند انجام یک فعالیت اقتصادی مبتنی بر فناوری‌های نوین در جامعه اطلاعاتی کنونی و کمک به تحقق مفهوم

کارآفرینی مبتنی بر دانش (عبدی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۱۵).

توانایی در استفاده پیشرفته از منابع سواد اطلاعاتی باعث می‌شود فرد کارآفرین بتواند به اطلاعات جدید دست یابد. دارا بودن این مهارت‌ها، فرد را در تطبیق با شرایط و تصمیم‌گیری در خصوص فعالیت‌های اقتصادی خود، یاری می‌دهد. توانایی تلفیق اطلاعات با اطلاعات قبلی نیز به فرد این امکان را می‌دهد که با دانش نسبت به اوضاع اقتصادی و زمینه کاری خود، و دانش و تجربیاتی که قبلاً در این زمینه کسب کرده و تلفیق این دانسته‌ها با دانش مربوط به تغییر و تحولات جدید دنیای اقتصاد، قادر به پیش‌بینی شرایط و اوضاع اقتصادی در آینده گردد و بتواند براساس برآورد صحیح از شرایط آتی، تصمیم بگیرد (همان، ص ۸۰).

می‌توان گفت درواقع، هنوز هم تعریفی کامل و جامع که مورد پذیرش همه صاحب‌نظران قرار گیرد از واژه کارآفرینی ارائه نشده است؛ لیکن در این بین تئوری و تعاریف اقتصاددان مشهور اتریشی به نام جوزف شومپیتر (Joseph Schumpeter) از کارآفرینی و نقش کارآفرینان در فرایند توسعه مورد توافق و ارجاع اکثر محققان در این زمینه است. بر طبق نظر وی، کارآفرین نیروی محرکه اصلی در توسعه اقتصادی و موتور توسعه است و نقش وی نوآوری یا ایجاد ترکیب‌های تازه از مواد است. شومپیتر مشخصه اصلی کارآفرین را «نوآوری» می‌داند و کار یک کارآفرین را «تخریب خلاق» تعریف کرد. وی در کتاب *نظریه اقتصاد پویا* اشاره می‌کند که تعادل پویا از طریق نوآوری و کارآفرینی ایجاد می‌گردد و اینها مشخصه یک اقتصاد سالم هستند (حسینی‌خواه، ۱۳۹۰، ص ۱۰).

۲. مفهوم سواد اطلاعاتی

سواد اطلاعاتی قابلیت است که فرد را در دسترسی مفید و مؤثر به اطلاعات، ارزیابی انتقادی آن و استفاده دقیق و خلاق از اطلاعات به‌دست‌آمده به منظور رفع نیازهای اطلاعاتی خویش توانمند می‌سازد (میرزاصفی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۷۸). در بیانی دیگر، توانایی بازیابی و تفکر درباره اطلاعات و قدرت استفاده از اطلاعات به‌عنوان یکی از ضروریات کار، زندگی و برقراری ارتباط بین انسان‌ها، توانایی مکان‌یابی اطلاعات موردنیاز و تعیین بیشترین ربط و اعتبار برای حل مشکلات می‌باشد. بنابراین می‌توان این دو مفهوم را چنین تعریف کرد: سواد اطلاعاتی قدرت دسترسی مؤثر به اطلاعات باارزش، آگاهی چگونگی سازمان‌دهی دانش و اطلاعات، روش‌های مختلف جست‌وجو، توان تشخیص مشکل، شناخت

۴. پیشینه پژوهش

ربیعی و عیسی مراد (۱۳۹۵) در تحقیقی تحت عنوان «بررسی رابطه خودکارآمدی تحصیلی با سواد اطلاعاتی دانشجویان»، نشان دادند که اثر خودکارآمدی تحصیلی بر سواد اطلاعاتی دانشجویان دبیری دوره کارشناسی معنادار است. همچنین استعداد بر سواد اطلاعاتی اثر منفی (کاهش) و معناداری بر سواد اطلاعاتی دانشجویان دارد، کوشش بر سواد اطلاعاتی اثر مثبت (افزایش) و معناداری بر سواد اطلاعاتی دانشجویان دارد و بافت نیز اثر مثبت (افزایش) بر سواد اطلاعاتی دارد که این تأثیر معنادار نیست.

صلوقی و میرزایی علی‌آبادی (۱۳۹۴) در تحقیقی تحت عنوان «بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه کاشان» نشان می‌دهند افرادی که فنون سواد اطلاعاتی را فراگرفته‌اند، یادگیرندگانی خلاق‌تر و مستقل‌ترند. سواد اطلاعاتی کلیدی است که برای تحصیل، یادگیری مستقل، یادگیری مادام‌العمر و توسعه اجتماعی از اهمیت حیاتی برخوردار است.

عبدی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر سواد اطلاعاتی بر قابلیت‌های کارآفرینی و خودکارآمدی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اراک»، نشان داد که سواد اطلاعاتی بر قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان تأثیر دارد. همچنین، سواد اطلاعاتی بر قابلیت‌های کارآفرینی از جمله استقلال طلبی، ریسک‌پذیری، کنترل درونی، انگیزه پیشرفت و خلاقیت در دانشجویان تأثیر دارد. علاوه بر این، سواد اطلاعاتی بر خودکارآمدی دانشجویان نیز تأثیر دارد. لذا با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد گردید با فعال شدن کمیته سواد اطلاعاتی در کمیسیون وزارت علوم، این کمیته با طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی و اجرای کارگاه‌های آموزشی و ایجاد یک واحد درسی عمومی برای کلیه رشته‌ها، مبحث سواد اطلاعاتی را در آموزش رسمی کشور و جزء برنامه‌های بلندمدت دولت قرار دهد، تا از این طریق با تأثیر بر قابلیت‌های کارآفرینی و خودکارآمدی به رشد و پرورش قابلیت‌ها و ویژگی‌های کارآفرینی و خودکارآمدی دانشجویان کمک شود.

میرزاصفی و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیقی تحت عنوان «بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان»، نشان

دادند که بین میزان سواد اطلاعاتی و قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان، رابطه‌ای معنی‌دار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد قابلیت‌های کارآفرینی بیشترین رابطه را با توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات و کمترین رابطه را با توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات داشته است.

نعمتی و همکاران (۱۳۹۴)، در تحقیقی تحت عنوان «رابطه مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های کارآفرینی در میان دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی و خوارزمی» نشان دادند: بین میانگین‌های مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی و خوارزمی، تفاوت معنادار وجود نداشته و علاوه بر آن بین مهارت‌های ارتباطی با مهارت‌های کارآفرینی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

دیوید (۲۰۱۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «آموزش کارآفرینی دانشجویان در سطح دانشگاه‌ها»، نشان داد که ایجاد قالب ذهنی مناسب برای کارآفرینی، از طریق افزایش آگاهی‌ها به مراحل کارآفرینی، ترس‌های بی‌مورد از میان برداشته شود. آموزش مهارت‌های کارآفرینی، به‌ویژه در تمام سطوح آموزشی در این زمینه همه‌گیر شود. برای کاهش مشکلات مالی کسب و کارها، به‌ویژه در سال‌های اولیه فعالیت، تخفیف‌های مالیاتی برای این گروه در نظر گرفته می‌شود. با هدف تشویق نوآوری، این تخفیف برای آن دسته از کسب‌وکارها که مبنای کارشان نوآوری است، بیشتر شود.

پل‌اورگرگن (۲۰۱۷) در تحقیقی تحت عنوان «درک زبان سواد اطلاعاتی» اعلام داشته، که درک زبان سواد اطلاعاتی برای استفاده مؤثر از منابع کتابخانه ضروری است. نتایج مطالعات اخیر نشان می‌دهد که دانش‌آموزان دوره کارشناسی به چنین درکی هنوز نرسیده‌اند و به نویسندگان توصیه می‌کنند که کتابداران، با کارکنان دانشکده، مجدداً ارزش‌های سواد اطلاعاتی را بررسی کنند. این مقاله با در نظر گرفتن چند ایده از زبان فلسفه، برای درک چالش‌های معنایی که کتابداران در آموزش دادن به کاربران با آن مواجه می‌شوند به وجود آمده است هرگونه تعبیر مجدد سواد اطلاعاتی باید کاربرد عادی و تخصصی خود را شناسایی کرده و مفاهیم کلیدی آن پیچیده‌تر باشد.

ایسلمان‌نگا یوسف (۲۰۱۷) در تحقیقی تحت عنوان «عوامل مؤثر بر کارآفرینی دانشجویان دانشگاه‌های بین‌المللی مالزی»، نشان

دوم ۹۶-۹۷ بودند که در سه دانشکده علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی مشغول به تحصیل بودند و طبق آمار ۱۲۷۱ نفر بودند. نمونه آماری این تحقیق شامل ۲۹۵ نفر از دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی (ارشد و دکترا) دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم در نیم‌سال دوم ۹۶-۹۷ بودند که براساس فرمول کوکران به شیوه تصادفی (طبقه‌ای) چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه زیر استفاده شد:

پرسش‌نامه کارآفرینی مارگریت هیل: این پرسش‌نامه توسط مارگریت هیل (۱۹۸۴) در قالب ۴۸ سؤال طراحی شد که ابعاد افعال سازمانی، نگرش فردی، انعطاف‌پذیری، وضعیت پاداش، رهبری کارآفرین، فرهنگ کارآفرین را مورد بررسی قرار می‌دهد. این پرسش‌نامه با طیف ۵ درجه‌ای لیکرت درصدد سنجش ابعاد (افعال سازمانی، نگرش فردی، انعطاف‌پذیری، وضعیت پاداش) می‌باشد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه به روش ۵ گزینه‌ای لیکرت می‌باشد. برای مشخص نمودن پایایی پرسش‌نامه معادل ۰/۸۵ براساس آلفای کرونباخ به دست آمد.

۲. پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی یزدانی: پرسش‌نامه سنجش سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان توسط یزدانی (۱۳۹۱) در قالب ۳۰ سؤال در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت طراحی شد که مبتنی بر همان پنج قابلیت و مهارت‌های استاندارد سواد اطلاعاتی مصوب «انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی» است؛ این مهارت‌ها، شامل موارد تعریف نیاز اطلاعاتی، یافتن اطلاعات، ارزش‌یابی اطلاعات، سازمان‌دهی اطلاعات، و تبادل (اشاعه) اطلاعات، می‌شدند. پایایی این پرسش‌نامه معادل ۰/۸۰ براساس آزمون آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار spss به دست آمده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها علاوه بر روش‌های توصیفی از آزمون همبستگی پیرسون، t برای مقایسه میانگین دو گروه مستقل و رگرسیون چندمتغیره در قالب نرم‌افزار تحلیل آماری spss استفاده شد.

۶. یافته‌ها

در این بخش، یافته‌ها براساس ترتیب فرضیه‌های تحقیق در قالب جداول زیر ارائه شده است:
فرضیه اول تحقیق: کارآفرینی در دانشجویان مرد و زن متفاوت است.

داد هدف‌ها، محتوا، راهبردهای یاددهی و یادگیری، شیوه‌های مدیریت و نظارت و ارزش‌یابی و الگوهای اطلاعاتی و زمینه خانوادگی، تمایل به استقلال، نیاز به دستیابی ذهنی هنجارها و متغیرهای جدید مؤثر در کارآفرینی، آموزش کارآفرینی باید بیش از سطح متوسط در آموزش کارآفرینی مدنظر قرار گیرد.

لانینگ و جیل (۲۰۱۷) در مقاله‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر سواد اطلاعاتی دانشجویان کالج»، نشان دادند که مهارت‌های سواد اطلاعاتی با دو نمره نوشتن دانشجویان و نمرات دوره‌های نهایی رابطه مثبت دارد. یافته‌های این مطالعه برای برنامه‌های آموزش کتابخانه‌ای و یکپارچه برای بهبود مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان ضروری است.

زوهونگ (۲۰۱۲) در مقاله‌ای تحت عنوان «کیفیت آموزش کارآفرینی دانشجویان کالج» نشان داد که این زمینه‌های اجتماعی و ویژگی‌های اقتصادی و نظریه اقتصادی، نظریه روان‌شناختی و رفتاری، نظریه اکولوژیک، تفسیر فرهنگی، پیشینه اخلاقی، دیدگاه مبتنی بر منابع و دیدگاه شبکه می‌تواند بر انگیزه و تصمیم‌گیری دانشجوی کارآفرین در کالج تأثیر بگذارد. علاوه بر این خواسته‌های ذهنی و منافع دانشجویان، ویژگی‌های اصلی برای شناسایی کارآفرینان بالقوه است. آموزش کارآفرینی بر مبنای وضعیت کنونی می‌تواند خطرات را کاهش داده و مزایای کارآفرینان را افزایش دهد؛ به طوری که غیرمستقیم بر تصمیم‌گیری کارآفرینان تأثیر می‌گذارد.

براین اساس این پژوهش درصدد تعیین رابطه بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم است. تحقیق حاضر بر آن است به این پرسش پردازد که وضعیت رابطه بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد قم چگونه است؟

۵. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی (ارشد و دکترا) دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم در نیم‌سال

سواد اطلاعاتی و قدرت تبیین‌کنندگی آن برای کارآفرینی دانشجویان / سیف‌اله فضل‌الهی قمشی و... ■ ۱۰۷

جدول ۳: آمار توصیفی سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد
سواد اطلاعاتی	۶۰.۵۸	۱۰.۶۹۹	۲۹۵
کارآفرینی	۵۵.۲۰	۱۰.۶۴۸	۲۹۵

سواد اطلاعاتی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۶۰ درصد، برآورد شده است.

کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۵۵ درصد، برآورد شده است.

جدول ۴: نتایج همبستگی خطی سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیرها	میزان همبستگی	سطح اطمینان	تعداد
سواد اطلاعاتی با کارآفرینی	.۱۹۵	۰.۰۰۰	۲۹۵

داده‌های جدول بالا، نتایج همبستگی خطی سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم را نشان می‌دهد. براساس نتایج به‌دست آمده، بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم، با اطمینان ۹۹ درصد، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۵: خلاصه مدل رگرسیون برای سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیرها	میزان همبستگی	ضرب تعین	میزان F	سطح اطمینان
کارآفرینی	۰.۱۹۵	۰.۳۸	۱۱۵۴۹	۰.۰۰۱

داده‌های جدول بالا، خلاصه مدل رگرسیون برای سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم را نشان می‌دهد.

براساس نتایج به‌دست آمده از مدل رگرسیونی؛ بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم، به میزان ۰/۱۹۵ رابطه وجود داشته و معنادار است. براین اساس با اطمینان ۹۹ درصد، رابطه سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم معنادار است. به عبارت دیگر، قدرت تبیین‌کنندگی سواد اطلاعاتی برای کارآفرینی دانشجویان ۱۱.۵۴۹ درصد است.

فرضیه چهارم تحقیق: بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات - ارزیابی اطلاعات - نیاز اطلاعاتی - سازمان‌دهی اطلاعات - تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات

جدول ۱: آمار توصیفی مقیاس کلی کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیر	دانشجویان	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کجی	کسیدگی	کمینه	بیشینه	دامنه تغییرات
مقیاس کلی کارآفرینی	زن	۱۵۵	۵۷/۱۶	۹۶/۸	۵۸۱	۰/۱۲۶	۴۲	۸۵	۴۳
	مردان	۱۴۰	۵۳/۰۴	۱۱۳/۸	۰/۱۰۹	۵۱۵	۴۲	۸۵	۴۳
	جمع	۲۹۵	۵۵/۲۰	۱۰۶/۸	۰/۱۹۱	۵۱۶	۴۲	۸۵	۴۳

براساس نتایج به‌دست آمده، میانگین مقیاس کلی کارآفرینی در دانشجویان زن (۵۷/۱۶) و در دانشجویان مرد (۵۳/۰۴) به دست آمده است. در مقایسه میانگین مقیاس کلی کارآفرینی، در دانشجویان مرد و زن نشان می‌دهد براساس آزمون t برای مقایسه میانگین دو گروه مستقل، بین میانگین‌ها تفاوت معنادار آماری دیده نشد؛ از این رو، فرضیه رد شد.

فرضیه دوم تحقیق: مقیاس کلی سواد اطلاعاتی در دانشجویان مرد و زن متفاوت است.

جدول ۲: آمار توصیفی مقیاس کلی سواد اطلاعاتی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیر	دانشجویان	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کجی	کسیدگی	کمینه	بیشینه	دامنه تغییرات
مقیاس کلی سواد اطلاعاتی	زن	۱۵۵	۵۹/۵۴	۱۲/۰۸	۹۲۸	۰/۰۶۴	۴۴	۸۶	۴۳
	مردان	۱۴۰	۶۱/۳۳	۸/۱۴	۹۰۵	۰/۰۳۷	۴۴	۸۶	۴۳
	جمع	۲۹۵	۶۰/۵۴	۱۰/۶۹	۸۹۶	۰/۰۳۵	۴۴	۸۶	۴۳

براساس نتایج به‌دست آمده، میانگین مقیاس کلی سواد اطلاعاتی در دانشجویان زن (۵۹/۵۴) و در دانشجویان مرد (۶۱/۳۳) به دست آمده است. در مقایسه براساس آزمون t برای مقایسه میانگین دو گروه مستقل، بین میانگین‌ها تفاوت معنادار آماری دیده نشد و فرضیه رد شد.

فرضیه سوم تحقیق: بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از رگرسیون تک‌متغیره استفاده شده است.

تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است.

جدول ۶: آمار توصیفی مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد
کارآفرینی	۵۵.۲۰	۱۰.۶۴۸	۳۹۵
مکان‌یابی اطلاعات	۵۹.۹۶	۱۲.۷۶۲	۳۹۵
ارزیابی اطلاعات	۶۱.۸۳	۱۴.۱۶۲	۳۹۵
نیاز اطلاعاتی	۶۴.۰۵	۱۱.۳۷۶	۳۹۵
سازمان‌دهی اطلاعات	۵۶.۵۲	۱۷.۰۹۷	۳۹۵
تبادل اطلاعات	۶۱.۹۴	۱۱.۰۳۴	۳۹۵

داده‌های جدول بالا، آمار توصیفی مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم را نشان می‌دهد. کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۶۰ درصد، برآورد شده است. مکان‌یابی اطلاعات در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۵۹ درصد، برآورد شده است. ارزیابی اطلاعات در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۶۱ درصد، برآورد شده است. نیاز اطلاعاتی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۶۴ درصد، برآورد شده است. سازمان‌دهی اطلاعات در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۵۶ درصد، برآورد شده است. تبادل اطلاعات در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بیش از ۶۱ درصد، برآورد شده است.

جدول ۷: نتایج همبستگی خطی مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیرها	میزان همبستگی	سطح اطمینان	تعداد
مؤلفه مکان‌یابی اطلاعات با کارآفرینی	۰.۱۵۹	۰.۰۳	۳۹۵
ارزیابی اطلاعات با کارآفرینی	۰.۱۰۸	۰.۳۲	۳۹۵
نیاز اطلاعاتی با کارآفرینی	۰.۱۵۴	۰.۰۴	۳۹۵
سازمان‌دهی اطلاعات با کارآفرینی	۰.۱۹۲	۰.۰۰	۳۹۵
تبادل اطلاعات با کارآفرینی	۰.۰۹۲	۰.۵۸	۳۹۵

براساس نتایج به‌دست‌آمده:

بین مکان‌یابی اطلاعات با کارآفرینی رابطه معناداری وجود دارد.

بین ارزیابی اطلاعات با کارآفرینی رابطه معناداری وجود دارد. بین نیاز اطلاعاتی با کارآفرینی با رابطه معناداری وجود دارد. بین سازمان‌دهی اطلاعات با کارآفرینی با رابطه معناداری وجود دارد. بین تبادل اطلاعات با کارآفرینی رابطه معناداری وجود ندارد. جدول ۸: خلاصه مدل رگرسیون برای مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم

متغیرها	همبستگی	ضریب تعیین	میزان F مدل	سطح اطمینان
چندگانه	۰.۳۳۲	۰.۰۵۴	۳.۳۷۵	۰.۰۰۷

نیاز اطلاعاتی - سازمان‌دهی اطلاعات - تبادل اطلاعات و کارآفرینی
مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات - ارزیابی اطلاعات -

براساس نتایج به‌دست‌آمده از مدل رگرسیونی؛ بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات، تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم، به میزان ۰/۳۳۲ رابطه وجود داشته و معنادار است.

براین اساس با اطمینان ۹۹ درصد، مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

توانایی در استفاده پیشرفته از منابع سواد اطلاعاتی باعث می‌شود فرد کارآفرین بتواند به اطلاعات جدید دست یابد. دارا بودن این مهارت‌ها، فرد را در تطبیق با شرایط و تصمیم‌گیری در خصوص فعالیت‌های اقتصادی خود، یاری می‌دهد. توانایی تلفیق اطلاعات با اطلاعات قبلی نیز به فرد این امکان را می‌دهد که با دانش نسبت به اوضاع اقتصادی و زمینه کاری خود، و دانش و تجربیاتی که قبلاً در این زمینه کسب کرده است و تلفیق این دانسته‌ها با دانش مربوط به تغییرات و تحولات جدید دنیای اقتصاد، قادر به پیش‌بینی شرایط و اوضاع اقتصادی در آینده گردد.

کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم رابطه وجود دارد. براساس نتایج به‌دست‌آمده از مدل رگرسیونی؛ بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم، رابطه وجود داشته و معنادار است.

یافته‌های تحقیق حاضر، فرضیه فوق را تأیید می‌کند. یکی از عوامل مهم ایجاد تفکر و انگیزه کارآفرینی در سازمان‌های آموزشی، آموزش دانشجویان و بالا بردن سطح علمی و دانش فنی آنان برای ورود به جامعه کاری است. جهت بنای کارآفرینی و ایجاد انگیزه و خلاقیت کارآفرینی در سازمان‌های آموزشی، عوامل اصلی و اساسی که باید مورد توجه مدیران و مسئولان سازمان‌های آموزشی باشند، عوامل سواد اطلاعاتی مهارتی پیشرفته جهت شناخت، کشف، ارزیابی، و کاربرد اطلاعات است که می‌تواند از طریق (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) صورت پذیرد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل مؤثر در حرکت کارآفرینی از قوه به فعل، به‌روز روحیه کارآفرینی در دانشجویان از طریق آموزش سواد اطلاعاتی است. سواد اطلاعاتی با مهارت‌های فناوری اطلاعات مرتبط است؛ درعین‌حال تبعات بزرگ‌تری برای افراد، نظام آموزشی، و جامعه به دنبال دارد. دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها از جمله مراکزی هستند که با مفهوم سواد اطلاعاتی همانندی زیادی دارند، لذا، توجه و دقت در میزان سرمایه‌گذاری، شیوه برنامه‌ریزی، و نظارت بر عملکرد این سازمان‌ها می‌تواند به ارتقای مفهوم سواد اطلاعاتی در بلندمدت کمک کند. پس از یافتن اطلاعات موردنیاز، نوبت به بهره‌گیری از اطلاعات می‌رسد که خود نیازمند مهارت‌های ویژه‌ای است. این مهارت‌ها که عموماً با تعامل، گفت‌وگو، خواندن، گوش دادن، بررسی، پرسش، و تأمل در خصوص اطلاعات سروکار دارند، تصمیم‌گیری در خصوص انتخاب اقسام اطلاعاتی با ارزش و استخراج مناسب‌ترین اطلاعات را میسر می‌سازند. براین‌اساس دانشجویان در این مرحله باید تصمیم بگیرند که چه چیزی با ارزش است و از میان آنها اطلاعات ضروری را استخراج نمایند. پرورش افراد با سواد اطلاعاتی نیازمند مدارس و دانشکده‌های مناسبی است و لازم است مفهوم سواد اطلاعاتی در برنامه‌های یادگیری آنها گنجانده و ادغام شود، به طوری که فراگیران بتوانند نقش یک رهبر را در تجهیز افراد و مؤسسه‌ها ایفا کنند و از این طریق مزیت فرصت‌های موجود در جامعه اطلاعاتی را از آن خود سازند.

و بتواند براساس برآورد صحیح از شرایط آتی، تصمیم بگیرد. نتایج تحقیق با هدف «تبیین رابطه بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم» و کلیه مؤلفه‌های آن شامل مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) نشان داد: بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های میرزا صفی و همکاران (۱۳۹۵) و عبدی و همکاران (۱۳۹۳) مبنی بر وجود رابطه بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی تناسب دارد. براساس نتایج به‌دست‌آمده از مدل رگرسیونی؛ بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم، به میزان $0/۲۵۶$ رابطه وجود داشته و با اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. مؤلفه‌های ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی در دانشجویان، تبادل اطلاعات در دانشجویان، بیشترین تأثیرات را در کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی را دارا بود. در عصر حاضر که به «عصر اطلاعات» معروف است و در جامعه‌ای که جامعه اطلاعاتی نام نهاده شده است، مهارت دستیابی مؤثر به اطلاعات موردنیاز، با صرف حداقل زمان و هزینه، یک مهارت ارزشمند و اساسی برای همه افرادی است که به دنبال کارآفرینی هستند؛ مهارتی که امروزه آن را سواد اطلاعاتی می‌نامند. نکته حایز اهمیت آن است که بهره‌گیری از فرصت‌ها در درجه اول مستلزم شناخت فرصت‌ها و همچنین ویژگی‌ها و مهارت‌های موردنیاز برای استفاده از این فرصت‌هاست و این شناخت و آگاهی، مستلزم کسب اطلاعات است. سواد اطلاعاتی به‌عنوان ابزار دستیابی به دانش و اطلاعات، در شناخت فرصت‌ها و بهره‌گیری از آنها، به کارآفرینان کمک شایانی می‌کند و این نقطه اشتراک سواد اطلاعاتی و کارآفرینی است. سواد اطلاعاتی مجموعه‌ای از توانمندی‌هاست که افراد را قادر می‌سازد دریابند چه موقع به اطلاعات نیاز دارند و نیز توانایی مکان‌یابی، ارزیابی و به‌کارگیری مؤثر اطلاعات موردنیاز را فراهم می‌سازد. همچنین نتایج گویای این بود که سطح آگاهی دانشجویان از سواد اطلاعاتی بالاتر از متوسط و قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان مورد مطالعه بالاتر از متوسط بود. رابطه معناداری بین سواد اطلاعاتی و قابلیت‌های کارآفرینی در دانشجویان وجود دارد و ۹۱ درصد تغییرات قابلیت‌های کارآفرینی را متغیر سواد اطلاعاتی تبیین می‌کند.

بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و

پیشنهادها

نتایج پژوهش نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی قم رابطه وجود دارد، براین اساس پیشنهادهای ذیل مطرح می‌گردد:

با توجه به نتایج تحقیق مبنی بر وجود رابطه بین سواد اطلاعاتی و کارآفرینی پیشنهاد می‌شود در راستای توسعه کارآفرینی، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری و آموزش و ارتقای سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به نتایج تحقیق مبنی بر وجود رابطه بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) و کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی پیشنهاد می‌گردد با توجه به خاستگاه ویژه مراکز و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی و نقش ارزنده آنها در تولید جامعه با سواد اطلاعاتی لازم است این مراکز با تجدیدنظر و اصلاح برنامه‌های تحصیلی خود و ادغام توانمندی‌های سواد اطلاعاتی برای رسیدن به این مهم، گام‌های اساسی بردارند.

با توجه به نتایج تحقیق در ترویج کارآفرینی دو هدف اساسی از جمله تقویت خلاقیت، نوآوری، ایجاد انگیزش بین دانشجویان و فارغ‌التحصیلان که منجر به ایجاد کارآفرینی جدید شود، هدایت و تشویق کارآفرینان به سوی کسب مهارت‌های لازم مطرح است. لذا به منظور بهبود کارآفرینی در دانشجویان پیشنهاد می‌شود شرکت‌های دانش‌بنیان به دانشگاه‌ها وصل شوند، از دل دانشگاه‌های بزرگ کشور شرکت‌های دانش‌بنیان متولد می‌شود؛ یعنی دانش‌آموختگان دانشگاهی، دیگر منتظر استخدام نخواهند بود و خودشان با ایده خود می‌توانند برای خود و سایر هم‌کلاسی‌های خود رونق اقتصاد و شغل ایجاد کنند و به تولید ثروت برسند.

منابع.....

- حسینی‌خواه، علی، ۱۳۹۰، «امکان و ضرورت آموزش کارآفرینی در مدارس»، *مطالعات برنامه‌درسی*، سال سوم، ش ۱۱، ص ۹۴-۶۶.
- ریبعی، سیده‌لیلا و ابوالقاسم عیسی‌مراد، ۱۳۹۵، *بررسی رابطه خودکارآمدی تحصیلی با سواد اطلاعاتی دانشجویان دبیری دوره کارشناسی*، چهارمین همایش علمی - پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران.
- سعیدی‌کیا، مهدی، ۱۳۹۲، *کارآفرینی*، تهران، آها.

سلجوقی، سیدمحمد، ۱۳۹۱، *کارآفرینی ایجاد و توسعه کسب‌وکار جدید*، کرمان، خدمات فرهنگی.

صالحی سیاوشانی، سمانه، ۱۳۹۳، *بررسی تناسب انگیزه کارآفرینی و تحصیل دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی، تهران، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران.

صدوقی، مجید و فاطمه میرزایی علی‌آبادی، ۱۳۹۴، *بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه کاشان در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳*، در: اولین همایش ملی اطلاعات، ارتباطات، مردم و جامعه.

صفری، احمدرضا و زهرا معصوم‌نژاد، ۱۳۸۸، *کارآفرینی*، تهران، دانش و فن. صمدآقایی، جلیل، ۱۳۹۲، *خلاقیت جوهره کارآفرینی*، تهران، مرکز کارآفرینی دانشگاه تهران.

عبدی، منصور و همکاران، ۱۳۹۳، *تأثیر سواد اطلاعاتی بر قابلیت‌های کارآفرینی و خودکارآمدی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اراک*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اراک، دانشکده علوم انسانی دانشگاه اراک.

مجدرفر، حسین، ۱۳۹۱، *دانشگاه کارآفرین*، تهران، دانشگاه صنعتی شریف. مقیمی، سیدمحمد، ۱۳۹۵، *کارآفرینی*، تهران، فراندیش.

میرزاصفی، اعظم و همکاران، ۱۳۹۵، «بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان»، *کتابداری و اطلاع‌رسانی آستان قدس رضوی*، دوره هجدهم، ش ۴، ص ۲۶۸-۲۴۱.

نعمتی، محمدعلی و همکاران، ۱۳۹۴، «رابطه مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های کارآفرینی در میان دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی و خوارزمی»، *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، دوره نهم، ش ۳۱.

David C. Mowery, Scott Shane, 2018, "Introduction to the Special Issue on University Entrepreneurship National Bureau of Economic Research", Robert H. Smith School of Business, *University of Maryland*, College Park, Maryland 20742.

Ilesanmibenga, Joseph, 2017, *Factors Influencing International Student Entrepreneurial Intention in Malaysia*. *Institute of Malaysian and International Studies*, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), Kuala Lumpur, Malaysia.

Lanning, Scott & Jill Mallek, 2017, *Factors Influencing Information Literacy Competency of College Students*, *The Journal of Academic Librarianship*.

Paul Orgeron, Jean, 2017, *Understanding the Language of Information Literacy*, *The Journal of Academic Librarianship*, doi.org/10.1016/j.acalib.2017.10.004.

Zhou Hong, Tao Hong, Zhong Cui and Wang Luzhuang, 2012, "Entrepreneurship Quality of College Students Related to Entrepreneurial Education School of Business", *Zhejiang University City College*, Hangzhou, China.